

РЕЦЕНЗІЯ

доктора економічних наук, професора,
професора кафедри менеджменту та адміністрування
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Косач Ірини Анатоліївни, на дисертаційну роботу

Попела Олександра Павловича на тему:

«Інноваційна стратегія розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 Менеджмент

Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

Розроблення дієвої інноваційної стратегії розвитку промислових підприємств є одним із визначальних чинників забезпечення стабільності їх функціонування та довгострокового розвитку. Цифрові технології сьогодні змінюють усталені моделі діяльності зазначених суб'єктів господарювання, впливають на виробничі процеси, систему управління та мають здатність прискорювати інноваційну модернізацію підприємств, що є особливо важливим для підвищення конкурентоспроможності їх продукції на внутрішньому й зовнішньому ринках. За таких умов формування та реалізація ефективної інноваційної стратегії розвитку промислових підприємств стає важливою й невід'ємною складовою побудови дієвої системи стратегічного управління їх розвитком.

Технологічне оновлення виробництва, активне впровадження цифрових технологій та дотримання принципів сталого розвитку в сучасних умовах є невід'ємними складовими трансформації господарської діяльності промислових підприємств і значною мірою визначають їх здатність виробляти конкурентоспроможну продукцію, ефективно функціонувати на внутрішньому та зовнішньому ринках, а також забезпечувати власний довгостроковий розвиток. Саме цим зумовлюється актуальність дослідження Попела О.П., присвяченого розробці інноваційної стратегії розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Науково-прикладні засади реалізації державної політики розвитку підприємництва в умовах децентралізації влади» (номер державної реєстрації 0120U101816, 2020-2024 рр.), у межах якої автором поглиблено концептуальні підходи щодо обґрунтування структури інноваційно-цифрової екосистеми

промислових підприємств; «Стратегічне управління підприємствами в умовах війни та післявоєнної відбудови» (номер державної реєстрації 0124U004476, 2024-2027 рр.), де автором удосконалено систематизацію інноваційних ризиків цифрової трансформації промислових підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій та їх достовірність

Існуючі наукові положення за темою дослідження детально проаналізовані автором, що відображено у структурі та змісті роботи, а також у широкому спектрі систематизованих досліджень вітчизняних та іноземних вчених у сфері інноваційного розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки. Окрім зазначеного, автором вивчено низку нормативно-правових документів та проаналізовано значний масив статистичної інформації.

Мета дослідження визначена чітко і коректно, предмет і об'єкт відповідають темі роботи. Завдання повністю узгоджуються з метою роботи та забезпечують її розкриття.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів, а саме: контент-аналіз – для дослідження сутності категорій «стратегія», «інновація», «інноваційний потенціал», «інноваційна стратегія»; метод класифікації – для визначення видів інноваційних стратегій промислових підприємств за системою критеріїв; системний підхід – для обґрунтування концептуальних положень функціонування та трансформації системи управління інноваційним потенціалом промислового підприємства; методи абстрагування та узагальнення – для визначення ролі цифрових технологій в інноваційному розвитку промислових підприємств; діаграма причиннонаслідкових зв'язків Ісікави – для аналізу впливу цифрових технологій на інноваційний розвиток підприємств; метод систематизації – для обґрунтування типів інвестиційних стратегій в умовах цифрової трансформації; метод групування – для ідентифікації ризиків цифрової трансформації; статистичні методи – для аналізу сучасного стану інноваційного розвитку промислових підприємств; кореляційно-регресійний аналіз – для оцінювання впливу інноваційної діяльності на формування ВВП; метод інтегральної оцінки – для розрахунку інтегрального індикатора інноваційного потенціалу підприємства; детерміністичний підхід – для моделювання впливу ключових факторів на інноваційний розвиток підприємств; методи індукції та дедукції – для визначення перешкод забезпечення стратегічного інноваційного розвитку; процесний підхід – для обґрунтування етапів формування та реалізації інноваційної стратегії розвитку; методи моделювання та стратегічного аналізу – для визначення стратегем інноваційного розвитку підприємств; системно-структурний підхід –

для побудови структури інноваційно-цифрової екосистеми підприємства; графоаналітичний і табличний методи – для візуалізації результатів дослідження

Дисертація Попела О.П. є ґрунтовною та оригінальною науковою працею, що характеризується цілісною побудовою та відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів №44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. (зі змінами).

Наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи та опублікованими науковими працями дозволяє погодитися з положеннями, які виносяться на захист щодо наукової новизни:

удосконалено:

- наукові підходи до обґрунтування типів інноваційних стратегій промислових підприємств в умовах цифрової трансформації (стратегія цифрового лідерства, стратегія еволюційної модернізації, стратегія системної цифрової трансформації, стратегія локальної цифрової трансформації) (с. 245);

- концептуальні підходи щодо обґрунтування структури інноваційно-цифрової екосистеми промислових підприємств (с. 234-236);

- систематизацію інноваційних ризиків цифрової трансформації промислових підприємств, які були розподілені у дві групи: ендогенні та екзогенні (с. 241-243);

- методичні положення щодо обґрунтування інноваційного потенціалу промислових підприємств, які були розширені методикою визначення інтегрального індикатора такого потенціалу (с. 37-41);

- поглиблення понятійно-категоріального апарату теорії управління у частині уточнення сутності категорії «стратегія промислового підприємства» (с. 32);

- теоретичні підходи до обґрунтування змісту дефініції «інноваційна стратегія промислового підприємства» через детальний розгляд змісту категорій «інновація», «інноваційний розвиток», «інноваційний потенціал» та «інноваційна стратегія» (с. 43);

- класифікація видів інноваційної стратегії промислового підприємства, які були систематизовані за наступними критеріями: за рівнем активності впровадження майбутніх змін; за способом використання інновацій; за рівнем врахування потенціалу цифрових технологій; за рівнем ризику впровадження; за терміном впровадження; за рівнем гнучкості; за джерелами використання фінансових ресурсів для реалізації; за об'єктом пріоритетності розвитку (с. 46);

– наукові положення щодо обґрунтування змісту поняття «інноваційно-цифрова екосистема» (с. 235).

Практичне значення результатів дослідження

Результати дисертаційної роботи впроваджені у діяльність:

– Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної військової адміністрації: враховано рекомендації щодо впровадження сучасних цифрових технологій вітчизняними промисловими підприємствами при розробці стратегічних напрямів розвитку економіки регіону та Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області (01.01-20/261 від 10.02.2026 р.);

– Чернігівської Регіональної Торгово-Промислової Палати: використано наукові положення щодо використання методичного підходу до оцінки рівня цифрової зрілості промислових підприємств при підготовці інформаційних матеріалів та заходів з підтримки бізнесу (№ 22/01 від 09.03.2026 р.);

– ТОВ «Багатопрофільне підприємство «АТІЛОС»»: враховано наукові положення щодо наукового підходу до виокремлення та систематизації моделей формування системи стратегічного управління промисловим підприємством та стратегічних пріоритетів цифрового розвитку промислових підприємств в умовах невизначеності при оновленні стратегічних планів розвитку підприємства та впровадженні інноваційних рішень з метою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності (№ 28 від 03.03.2026 р.);

– Національного університету «Чернігівська політехніка»: використано у навчальному процесі кафедри менеджменту та адміністрування при розробці методичних матеріалів, а також під час проведення лекційних та практичних занять з таких освітніх компонентів: «Маркетинговий менеджмент», «Управління бізнес-процесами організації», «Інноваційноінвестиційна політика підприємств», «Стратегічний менеджмент» (№ 202/08- 3089/ВС від 22.12.2025 р.).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 15 наукових працях, серед яких: 2 статті в іноземних наукових виданнях, 1 з яких входить до міжнародної наукометричної бази SCOPUS; 5 статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз даних; 8 праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 10,0 друк. арк.; особисто автору належить – 6,9 друк. арк.

Автором дотримані вимоги п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р., № 44

(зі змінами), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованим результатам тим, що містяться у дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

1. У підрозділі 1.1 автором ґрунтовно досліджено еволюцію поняття «інноваційна стратегія». Проте робота виграла б, якби було більш детально проведено порівняння інноваційної стратегії зі стратегією цифрової трансформації та технологічною стратегією підприємства, що дозволило б чітко визначити межі застосування кожного із зазначених понять.

2. У процесі дослідження класифікації інноваційних стратегій (рис. 1.5, с. 46) доцільним було б доповнити існуючу систему класифікаційних ознак критерієм рівня цифрової зрілості підприємства, що сьогодні активно використовується у дослідженнях стратегічного менеджменту.

3. У підрозділі 2.1 наведено ґрунтовний аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств України. Проте доцільно було б здійснити більш детальний порівняльний аналіз із країнами Центральної та Східної Європи, що дозволило б оцінити місце України у міжнародному інноваційному просторі.

4. При дослідженні цифрової трансформації підприємств бажано було б приділити більше уваги питанням кібербезпеки як одному із факторів успішної реалізації інноваційної стратегії.

5. У роботі проведено аналіз фармацевтичних підприємств як приклад апробації авторської методики (підрозділ 2.3). Проте варто було б коротко показати можливість її використання для інших галузей промисловості.

Вказані зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості дисертації та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи Попела Олександра Павловича.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Попела Олександра Павловича на тему «Інноваційна стратегія розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки» є завершеним дослідженням, яке виконане на актуальну тему, містить положення наукової новизни.

Дисертація відповідає спеціальності 073 «Менеджмент».

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Попело Олександр Павлович, автор дисертації «Інноваційна стратегія розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри
менеджменту та адміністрування
Національного університету
«Чернігівська політехніка»

Ірина КОСАЧ